

datum: 1 februari 2022

Infociche Financiering Patrimonium

Steden en gemeenten hebben hoge ambities uitgesproken om de transitie naar een meer energiezuinig en uiteindelijk klimaatneutraal gebouwenpark te realiseren. Om deze doelstellingen te behalen kunnen besturen eigen financiële middelen vrijmaken, maar deze zullen in de meeste gevallen niet volstaan.

Voorliggende fiche biedt een overzicht van Europese en Vlaamse subsidieprogramma's en steunmaatregelen waar lokale besturen beroep kunnen op doen. Voor elk programma geven we een korte samenvatting en linken naar websites voor verdere info.

1. Europese steun: financiering patrimonium

Met de Europese Green Deal wil de Europese Commissie tegen 2050 het eerste klimaatneutrale continent ter wereld te worden. Men wil daarvoor de Europese economie duurzaam en circulair maken en de gevolgen van de klimaat- en milieuproblematiek aanpakken.

Een belangrijk onderdeel van de Green Deal in het kader van energie-efficiëntie is de renovatiegolf. Daarmee wil de Europese Commissie de renovatiegraad in de Unie gevoelig verhogen. Op die manier moeten zowel publieke als private gebouwen sneller energiezuinig worden.

Om deze doelstellingen te bereiken kunnen verschillende subsidieprogramma's ingezet worden, waar ook lokale besturen beroep op kunnen doen.

1.1. Programma voor Milieu en Klimaat - LIFE

Het LIFE-programma financiert projecten op het gebied van milieu, klimaat en energie. Binnen het subprogramma Milieu kan steun verkregen worden voor projecten rond circulaire economie, afvalbeheer, energie-efficiëntie, etc. Ook het subprogramma Klimaat biedt mogelijkheden voor de lokale besturen. Met name voor stedelijke aanpassing en ruimtelijke ordening in het kader van klimaatadaptatie en -mitigatie. Binnen het luik "Clean Energy Transition" wordt de overgang naar een energie-efficiënte, klimaatneutrale en veerkrachtige economie ondersteund door coördinatie- en ondersteuningsacties in heel de Unie. De bedoeling is om hierbij onder meer lokale besturen nauw te betrekken.

Meer info: <https://www.energiesparen.be/life-programma>

1.2. Horizon Europe

Horizon Europe is het kaderprogramma van de EU voor onderzoek en innovatie en wil de wetenschappelijke en technologische basis van de EU versterken. De tweede pijler focust op wereldwijde uitdagingen en bestaat uit zes clusters, waaronder cluster vijf: Klimaat, energie en mobiliteit.

Daarnaast heeft Horizon Europe een reeks maatregelen geïntroduceerd om gedurfde, inspirerende en meetbare doelstellingen binnen een bepaalde termijn te verwezenlijken: de Missies. Er zijn vijf missiegebieden afgebakend, waaronder de Cities Mission waarbij men tegen 2030 minstens 100 klimaatneutrale steden wil realiseren. Zowel onder cluster vijf als onder de Cities Mission zullen regelmatig oproepen verschijnen die relevant kunnen zijn voor de renovatie van patrimonium. Voorbeelden van projecten waar Vlaamse steden aan deelnemen zijn oa Falco en SURE2050

Meer info: <https://ncpflanders.be/> (contactpunt voor Horizon Europe in Vlaanderen) en Werkprogramma Cluster vijf Klimaat, energie en mobiliteit.

1.3. EU City Facility (EUCF)

EUCF ondersteunt gemeenten bij het ontwikkelen van investeringsconcepten die de financiering van actieplannen voor klimaat en energie mogelijk moeten maken. De subsidie bestaat uit een vast bedrag van 60.000 euro voor de ontwikkeling van een investeringsconcept. Hieronder worden activiteiten verstaan zoals (technische) haalbaarheidsstudies, marktanalyse, stakeholderanalyse, juridische, economische en financiële analyse, risicoanalyse, etc. De subsidie kan de feitelijke investeringen niet rechtstreeks financieren, maar dekt dus wel de kosten om middelen te mobiliseren en toegang te krijgen tot diensten om een investeringsconcept te ontwikkelen.

Meer info: <https://www.eucityfacility.eu/home.html>

1.4. Interreg

Interreg wil de samenwerking tussen de lidstaten binnen de Europese Unie stimuleren en een harmonieuze economische, sociale en territoriale ontwikkeling bevorderen. Slimme groei en groene groei zijn de algemene uitgangspunten. Subsidies richten zich meer op werking dan op infrastructuur, waarbij sterk de nadruk wordt gelegd op “groen” en “verduurzaming”. Er is bovendien een sterke focus op innovatie, maar daarbij wordt nog scherper gefocust op het effectief oplossen van maatschappelijke uitdagingen. Vaak wordt uitgegaan van triple of quadruple Helix consortia.

De thema's waar de interregprogramma's momenteel op focussen zijn o.a. de overgang naar een koolstofarme economie en de valorisatie en duurzaam gebruik van milieu en/of hulpbronnen.

Meer info: VLAIO coördineert de Interregprogramma's maar iedere regio heeft haar eigen contactpunt.

1.5. EFRO

Het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) richt zich sterk op infrastructuur. Subsidies kunnen naar één organisatie gaan, soms ook consortia. Lokale besturen zijn een belangrijke doelgroep. Prioriteitsas 3 spitst zich toe op de overgang naar een koolstofarme economie. Dat wil men bereiken via doorgedreven energetische

renovaties, bijvoorbeeld in de sociale huisvestingssector en verbeterde duurzame mobiliteitssystemen die kaderen in een gemeentelijke/stedelijke strategie.

Vlaanderen krijgt de ruimte om het programma zelf in te vullen, maar dit is nog niet finaal uitgewerkt. Meer gedetailleerde informatie volgt binnenkort.

Meer info: EFRO wordt voor Vlaanderen gecoördineerd door [VLAIO](#).

1.6. ELENA

ELENA, de European Local ENergy Assistance facility, biedt financiële ondersteuning voor het uitwerken van een projectplan voor een grootschalige investering (ten minste € 30 miljoen) op het gebied van energie-efficiëntie, hernieuwbare energie of stedelijke mobiliteit en transport.

ELENA richt zich vooral op stedelijke en regionale autoriteiten, maar ook andere publieke en private organisaties, zoals woningcorporaties, met grote projecten (of een bundeling van kleinere projecten) zonder winstoogmerk kunnen aanvragen doen.

ELENA ondersteunt drie sectoren en heeft voor elke sector een aparte 'enveloppe' met geld: energie-efficiëntie, duurzame residentiële gebouwen en stedelijke mobiliteit en transport.

Onder andere Leuven 2030, het Vlaams Energiebedrijf en de Vereniging van Vlaamse Huisvestingmaatschappijen deden via ELENA beroep op aanzienlijke cofinanciering

Meer info: [ELENA](#) is een programma van de EIB

1.7. InvestEU

Het InvestEU-fonds combineert 13 centraal beheerde financiële instrumenten van de EU en het Europees Fonds voor Strategische Investerings in één instrument. Het InvestEU-fonds verricht zijn activiteiten via vier beleidsvensters die tekortkomingen van de markt of suboptimale investeringssituaties behandelen binnen hun specifiek toepassingsgebied. Het beleidsvenster voor duurzame infrastructuur omvat o.a. duurzame investeringen op het gebied energie.

Meer info: via het [InvestEU-portaal](#)

1.8. Affordable Housing Initiative

Het Affordable Housing Initiative maakt deel uit van Renovation Wave en heeft tot doel het renovatiepercentage in de EU ten minste te verdubbelen door belemmeringen voor energie- en hulpbronnenefficiënte renovatie weg te nemen en hergebruik en recycling te verbeteren. Tegen 2030 zou de bouwsector 35 miljoen gerenoveerde gebouwen en tot 160.000 extra groene banen kunnen zien.

Het Affordable Housing Initiative wil ervoor zorgen dat sociale en betaalbare huisvestingsfaciliteiten ook profiteren van de renovatiegolf.

Meer info: op de [website](#) van de Europese Commissie

1.9. Energy Poverty Advisory Hub

De Europese Energy Poverty Advisory Hub (EPAH) is een samenwerkingsnetwerk van belanghebbenden dat als doel heeft energiearmoede uit te bannen en de rechtvaardige energietransitie van lokale overheden in Europa te versnellen. Hun missie is om een expertisecentrum op het gebied van energiearmoede in Europa te zijn voor lokale overheden en alle belanghebbenden die actie willen ondernemen om energiearmoede in Europa te bestrijden. Lokale overheden kunnen technische bijstand en steun krijgen bij hun proces om energiearmoede aan te pakken.

Meer info: op de [website](#) van de Europese Commissie

2. Vlaamse steun: financiering patrimonium

2.1. VEB

Lokale besturen kunnen via het VEB () gebruik maken van de volgende subsidies en kortingen:

- [Relancesteun](#) voor diverse maatregelen voor centrale Vlaamse overheid, zorg & welzijn, onderwijs en cultuur & jeugd.
- [Gratis energiescans en subsidies voor energiebesparende maatregelen voor zorg- en welzijnsvoorzieningen](#)
- [Kortingen via Europese Elena-middelen](#) voor energiebesparende maatregelen
- Subsidies voor centrale Vlaamse overheid via [Actieplan Energie-Efficiëntie](#)
- Gratis opleiding en tools voor lokale besturen en centrale Vlaamse overheid voor een vastgoedstrategie op lange termijn via [SURE2050](#)
- Financieringsoplossingen door burgerparticipatie, in de eerste plaats voor scholen, onder het project [CitizEE](#)
- Renteloze energieleningen voor scholen via [Agion](#) en [GO!](#)
- [Energiescans voor jeugdorganisaties en energieleningen voor sectoren jeugd en cultuur](#)

Meer info: <https://www.veb.be/subsidies>

2.2. Energiepremies netbeheerders Fluvius en Elia

Ondernemingen kunnen een aantal premies ontvangen van Fluvius wanneer zij investeren in energiebesparing (isolatie, HR-beglazing, relighting) en hernieuwbare energie (zonneboiler, warmtepomp, warmtepompboiler) uitgevoerd in bestaande niet-woongebouwen. Daarnaast zijn er ook premies voor specifieke energiebesparingsprojecten na de uitvoering van een energiestudie. Deze premies worden verstrekt door de elektriciteitsnetbeheerder Fluvius in overleg met de Vlaamse overheid (Vlaams Energie- en Klimaatagentschap - VEKA). Per kalenderjaar wordt een actieplan afgesproken met de Vlaamse overheid.

De grootte van de premie van Fluvius varieert in functie van het type en kan je nagaan op de website van de [netbeheerder](#).

Meer info: op de website van [VLAIO](#) en <https://www.energiesparen.be/>

3. Enkele aandachtspunten

Europese en Vlaamse middelen liggen zeker binnen het bereik. Helaas wordt het instappen in een traject met Europese steun vaak ervaren als een noodzakelijke maar zware administratieve procedure, zeker als de middelen beperkt zijn binnen een gemeentelijke context. We willen besturen die voor een nieuw project staan dan ook enkele algemene bedenkingen en aandachtspunten meegeven:

- Consulteer VVSG Netwerk Klimaat, de provincie, een intergemeentelijke vereniging over lopende of toekomstige projecten waarbinnen het idee of project mogelijk past.
- Denk na welke partners te betrekken zijn in het project. Wie kan ondersteunen in het delen en verspreiden van informatie, in een begeleidingstraject...
- Zoek manieren om het draagvlak voor het project te vergroten via een platform om de boodschap uit te dragen, via de organisatie van een klimaattafel bijvoorbeeld.
- Vind uit hoe de eigen financiële middelen het meest efficiënt inzetbaar zijn.
- Check welke financieringsmodellen in aanmerking komen: Esco, ELENA,..
- Kom te weten welke projectsubsidies de lokale overheid kan aanvragen en hoe de tijdslijnen van de procedure hiervoor overeenstemmen met de tijdslijnen van het project.